

Synatom: de centen waar Electrabel geen exclusiviteit op heeft.¹

Vooreerst moet Electrabel proficiat worden gewenst met de nieuwe campagne ‘Samen voor minder CO₂’. Eindelijk. Dertig jaar nadat onze samenleving door een energiecrisis door elkaar werd geschud én meer dan vijftien jaar nadat de internationale gemeenschap het Klimaatverdrag heeft ondertekend. Eindelijk dus

Hoewel Electrabel over nogal wat mensen en middelen beschikt moet het niet gemakkelijk geweest zijn oude gewoontes in de onderneming te veranderen. Om er maar enkele te noemen: de onvoorwaardelijke keuze voor centrale elektriciteitsproductie, het verzet tegen ‘demand side management’, het kiezen voor echt groene energie, enz. Het is bekend: ‘verandering’ vergt tijd. Zelfs voor een onderneming die over de nodige mensen en middelen beschikt.

Toch is er geen tijd meer. Op de klimaatconferentie in Poznan de voorbije twee weken werd het door de experts (het IPCC, de Nobelprijswinnaar 2007) uitdrukkelijk herhaald: binnen de 5 tot 10 jaar moeten onze productie- en consumptiepatronen drastisch veranderen om sociale schokgolven doorheen onze samenleving te vermijden. Zoals de gedelegeerd bestuurder van Electrabel echter kan vaststellen: ‘verandering’ vergt tijd. Het koste in zijn onderneming 15 tot 30 jaar. En toch moet alles veel sneller gaan, zo stellen de IPCC deskundigen.

Electrabel heeft de mensen en middelen. Het zou alles op alles kunnen zetten. Samen met haar moedermaatschappij het voortouw nemen in de drastische veranderingen die nodig zijn. Veel meer doen dan wat de campagne ‘Samen voor minder CO₂’ beloofd te doen. Als sommigen met veel minder mensen en middelen zich inzetten, dan moet het voor Electrabel een ‘fluitje van een cent’ zijn.

* * * * *

Maar daar wringt het schoentje. Blijkbaar maakt de gedelegeerd bestuurder van Electrabel tegenwoordig in het publiek (en wellicht ook binnenskamers) zure oprispingen over geëngageerde mensen. In het bijzonder over hen die wel over ‘zijn centen’ zouden beschikken, maar er niks mee aanvangen. Daarbij wordt het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost’ (FRGE) expliciet genoemd. Even duiden.

Enkele jaren geleden werd het FRGE door de federale overheid opgericht om mee tegemoet te komen aan enkele tekorten in het toenmalige beleid:

- Ondersteuning van een lokale entiteit in iedere stad en gemeente (die dat wenst) om de inwoners technisch en financieel advies te geven;
- Goedkope leningen ter beschikkingen te stellen voor energiebesparende maatregelen in de huizen van die inwoners (als sluitstuk op wat reeds bestaat: subsidies, fiscale aftrek ...);
- De sociaal zwakkeren in onze samenleving te helpen – via intensieve begeleiding in samenspraak met het OCMW – om dergelijke maatregelen te nemen en te prefinancieren.

De deelnemende steden en gemeenten kunnen voor de werking hiervan een financiële tegemoetkoming krijgen van het FRGE.

¹ Dit opiniestuk verscheen op <http://www.mikadoweb.be/node/57> (16 december 2008).

Het initiatief is in het voorjaar van 2006 van start gegaan. 'Verandering' vergt tijd, dat is bekend. Het heeft dus enige voeten in de aarde gehad alvorens steden en gemeenten meededen in dit verhaal. Verschillende redenen hiervoor liggen aan de basis. En het is inderdaad niet eenvoudig, zoals ook de gedelegeerd bestuurder van Electrabel zal begrijpen, als decentraal iets moet georganiseerd worden. Dit vergt een omslag in de klassieke gedachtegang. Maar goed, nu staat het FRGE al een stuk verder, verschillende contracten werden ondertekend en er wordt reeds een potentieel bereikt van meer dan 1 miljoen inwoners (Oostende, Gent, Antwerpen, omgeving van Mechelen en Lier, Charleroi ...). De verwachting is dat dit aantal in het komende jaar zal verdubbelen.

De lezer vraagt zich nu natuurlijk af met welk kapitaal dit gefinancierd wordt. Wel, los van de werkmiddelen voor de steden en gemeenten, werden in een eerste fase voor 50 miljoen Euro obligaties tegen staatswaarborg verkocht met een looptijd van 5 jaar en tegen een interest van 3,92 %. Op die manier kan het FRGE dus kapitaal ter beschikking stellen aan de steden en gemeenten die deelnemen. Hieruit blijkt dus nu al dat het niet 'zijn centen' zijn (van de gedelegeerd bestuurder van Electrabel).

Een bekommernis van de toenmalige federale regering en de Raad van Bestuur van het FRGE lag echter in het feit dat een interest van zo'n 4 % die zou moeten worden doorgerekend, weliswaar goedkoper was dan de toenmalige marktrente voor dergelijke leningen (ongeveer 6,5 %), maar dat een echt goedkope lening eerder tegen de 2%, de inflatierente, zou moeten aanleunen.

En dus liet de federale regering zijn oog vallen op de gelden van Synatom. Dit is een spaarpot van een kleine 5 miljard Euro die aangroeit door contributies van de nucleaire exploitanten en die wordt aangelegd voor de toekomstige ontmanteling van oude kerncentrales en voor het beheer van de bestraalde kernbrandstoffen. Het debat over de vraag of dit nu al dan niet voldoende middelen zijn moet nu niet hier gevoerd worden. Hoe dan ook, de overheid is voorzienig geweest, iemand moet het immers zijn om straks de troep op te kuisen.

Belangrijk is daaraan toe te voegen dat deze gelden van Synatom worden belegd via de uitgifte van leningen waarvan maximum 75 % gaat naar Electrabel die er zelf opnieuw investeringen mee kan financieren. Dus hun bijdragen aan Synatom vormen een (fiscaal aftrekbare) uitgave waarvan (maximum) 75 % terug vloeit naar henzelf onder de vorm van leningen. De marktconforme interest op die lening kan door hen dan opnieuw (fiscaal) in mindering worden gebracht op hun balans.

Als de overheid in deze zo'n grote rol speelt, komt het dan nogal vreemd over dat de gedelegeerd bestuurder van Electrabel zure oprispingen maakt en in deze gaat spreken over 'zijn centen'. Het is een door de federale overheid opgelegde contributie en was het niet zo dat het aan een regering toekomt om – minstens mee - te beslissen wat er met inkomsten (belastingen, contributies ...) gebeurt.

Die federale regering heeft dus beslist dat een klein deeltje van het geld kan dienen om energiebesparende maatregelen te financieren. Aan het FRGE zou op die manier minstens 100 miljoen Euro ter beschikking worden gesteld tegen inflatierente. Dit helpt het FRGE om goedkoop kapitaal aan de inwoners van de deelnemende steden en gemeenten te verstrekken. Let wel, het kapitaal moet en zal terugbetaald worden aan Synatom. Er zou kunnen vermoed worden dat de zure oprispingen van de gedelegeerd bestuurder van Electrabel wellicht

hiermee te maken hebben. Nochtans kan worden vastgesteld dat dit bedrag moet dienen om – hopelijk straks aan alle inwoners van dit land - goedkope leningen ter verstrekken.

By the way, momenteel is de rente voor een energielening bij de banken hoger dan reeds vermeld (i.e. hoger dan 6,5 %). De nood aan goedkopere leningen voor energiebesparende maatregelen is dus nog steeds hoog. Vandaar ook het succes van de door het FRGE erkende lokale entiteiten: momenteel worden enkele honderden per trimester aangevraagd.

* * * * *

Even terug naar de urgentie van maatregelen zoals opnieuw geformuleerd in Poznan. ‘Verandering’ kost tijd. Het wordt een wedren tegen de tijd. Steden en gemeenten zullen van wijk tot wijk, van straat tot straat, van huis tot huis, moeten veroverd worden. Ver doorgedreven energiebesparende maatregelen (isolatie, hoogrendementsglas, energiezuinige toestellen, gedragsveranderingen enz.) moeten in de volgende 5 tot 10 jaar hun ingang vinden. Daarvoor is ondersteuning nodig op het lokale vlak dicht bij de inwoners. Voor een dergelijk gevecht zijn troepen nodig. Hoog en laag gekwalificeerde mensen.

Weet dat er een dringende nood is om in 400 000 woningen in België de meest essentiële energiebesparende maatregelen te nemen: dakisolatie, hoogrendementsglas en – verwarmingsketels. Toen het FRGE in de steigers werd gezet, werd berekend – op basis van cijfers van vertegenwoordigers van werkgevers en van werknemers – dat met een tienjarenprogramma om deze woningen aan te pakken, een werkgelegenheid kon worden gecreëerd voor 16 000 mensen. De voorwaarde was het oprichten van lokale entiteiten in iedere stad of voor een groep van kleinere gemeenten. Jaarlijkse kostprijs: om en bij de 50 miljoen Euro. Maar het uit de werkloosheid houden van die 16 000 mensen – en het is bekend in welke economische crisis we leven – zou een besparing opleveren van 400 miljoen Euro aan werkloosheidsuitkeringen. Reken en tel uw winst op economisch, sociaal en milieuvlak. Over duurzame ontwikkeling gesproken.

Jammer genoeg werd deze redenering (toen) niet gevolgd. In de tijdsgeest van voor de financiële en economische crisis was het berekenen van terugverdieneffecten op die basis ‘not done’. Het waren de tijden van het absolute geloof dat het verminderen van de belastingsdruk voor ondernemingen het wondermiddel was om duurzame tewerkstelling te creëren. Misschien weten we nu wel beter. ‘Keynes’ is in het discours alvast aan het terugkomen.

* * * * *

Hopelijk behoren de achterhoedegevechten met bijhorende zure oprispingen – zoals gevoerd en geuit door de gedelegeerd bestuurder van Electrabel (en ook anderen) - tot het verleden. De toekomst is aan de milieu- en arbeidsvriendelijke innovatie of ze zal niet zijn. Dringende actie is nodig. Daar moeten ondernemingen en overheid uitdrukkelijk hun verantwoordelijkheid in opnemen. Welke keuze maakt Electrabel?

Bernard MAZIJN
Voorzitter FRGE (2006-2012)